

Käännöstieteen väitöskirjat Suomessa 1984–2024

Kristiina Taivalkoski-Shilov
Turun yliopisto

<https://doi.org/10.61200/mikael.152224>

Abstract

Finnish Translation Studies (TS) were launched when translator training was transferred from the language institutes to universities in 1981. The first doctoral (PhD) dissertations in the discipline were defended in Finland in the 1980s. The aim of this article, which is based on a structured literature review (Pięta 2017; Pięta et al. 2023), is to provide an overview of Finnish PhD dissertations in TS from 1984 to 2024. The study first distinguishes a PhD dissertation in TS from a PhD dissertation dealing with translation in neighbouring disciplines: the former is a study in which translation/interpretation is the focus of the research design and which may be theoretical, descriptive or applied in nature (see Holmes 1972). On this basis, 94 doctoral theses have been selected for a meta-analysis. The findings show that the highest number of studies was in the branch of Descriptive TS and the lowest in Applied TS. The most common research topic was literary translation, whereas only three dissertations dealt with translation technology.

Keywords: history of Translation Studies; postgraduate training; PhD dissertations; Holmes' Map of Translation Studies

Avainsanat: käännöstieteen historia; tutkijankoulutus; väitöskirjat; Holmesin käännöstieteen kartta

1 Johdanto

Kääntämisen teorialla on vuosituhantiset juuret (ks. Robinson 1997; Cheung 2006 toim.). Käännöksiä ja kääntäjiä koskevalla tutkimuksellakin on pitkä historia. Systemaattista kääntämisen historian tutkimusta on tehty 1800-luvun puolivälistä lähtien, aluksi perinteisen filologian menetelmin (Pym 1998: 12–13). Suomessakin käännösaicheisiä tutkimuksia on tehty (Jaatinen 1944; Valli 1946) jo ennen nykyisen käännöstieteen syntyä.¹

¹ Tärkeitä etappeja länsimaisen käännöstieteen synnyssä olivat kahden käännöstieteellisen lehden perustaminen (*Meta: journal des traducteurs*, Kanada, 1955– ja *Babel*, Alankomaat, 1955–), yhdysvaltalaisen käännösteoreetikon, James S. Holmesin käännöstieteen tutkimusalueita kartoittava esitelmä "The Name and Nature of Translation Studies" (1972) sekä Leuvenin yliopistossa vuonna 1976 järjestetty konferenssi "Literature and Translation: New Perspectives in Literary Studies". Käännöstieteen pioneerit (esim. Andrei V. Fedorov, Roman Jakobson, Jiří Levý, Anton Popovič, Jean-Paul Vinay & Jean Darbelnet, Georges Mounin, J. C. Catford, Eugene Nida ja Danica Seleskovitch) olivat tehneet tutkimusta jo 1940-, 1950- ja 1960-luvuilla. Kuitenkin alan varsinainen itsenäistyminen liittyy käännöstieteen kulttuuriseen käänteeseen

Myös 1950–1970-luvuilla, jolloin itsenäiseksi tieteenalaksi eriytyvä käännöstiede ei ollut vielä saanut jalansijaa Suomessa, käännösaiheisia väitöskirjoja tehtiin suomalaisissa yliopistoissa (Sakari 1956; Sajavaara 1967; Itkonen 1971; Laurén 1972; Korkkanen 1974). (ks. Karlsson 1998: 57, 59, 61, 62, 63.) Silti voidaan sanoa, että varsinainen käännöstieteellinen tutkimus sai Suomessa alkunsa siitä, kun kääntäjänkoulutus vuonna 1981 siirtyi kieli-instituuteista yliopistoihin, laajeni maisteritasolle ja vastedes mahdollisti jatko-opinnot. 1980- ja 1990-lukujen väitöskirjat sinetöivät suomalaisen käännöstieteen aikakauden virallisesti alkaneeksi. Ne edustivat uudenlaista näkökulmaa, koska niiden tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa, jota voitaisiin soveltaa ammattikäntämisen, kääntäjänkoulutuksen ja/tai käännöstutkimuksen tarpeisiin (Holz-Mänttari 1984; Tirkkonen-Condit 1985; Vehmas-Lehto 1989; Jänis 1991; Oittinen 1993; Leppihalme 1994; Puurtinen 1995; Aaltonen 1996; Kujamäki 1998; Jääskeläinen 1999). (Taivalkoski-Shilov 2021: 201–203.)

Kaikki yliopistoihin siirtyneet kääntäjänkoulutusyksiköt olivat aluksi erillisiä kääntäjänkoulutuslaitoksia. Vaikka käännöstiede lujittikin asemansa aika nopeasti Suomessa, ja suomalainen käännöstiede näkyi ja menestyi maailmalla (ks. Komissarov 2001: 279–296; Toury 2009), sen olemassaolo ei sittemmin ole heijastunut suomalaisten yliopistojen laitos- ja oppiainejaotteluihin, joissa on lisäksi tapahtunut jatkuvia muutoksia: käännöstiede tai kääntäjänkoulutus on eri yliopistoissa ollut milloin itsenäisenä yksikkönä tai laitoksena, milloin muihin kieliaiineisiin sulautuneena. Ehkäpä tästä ja käytännön ongelmista (luokitteluvaikeudet, resurssipula) johtuen vain harvat käännöstieteen väitöskirjat kautta aikojen on suomalaisten yliopistojen tai yliopistojen kirjastojen luokitteluissa merkitty käännöstieteen tai jonkun kielen käntämisen väitöskirjoiksi. Muutkaan keskeiset tahot eivät ole tehneet tarkempia tieteenalakohtaisia jaotteluita. Kielentutkimuksen tutkijakoulutusorganisaatio Langnetin² (2024a) verkkosivulta löytyy lista sen puitteissa tehdyistä kieliaiineiden väitöskirjoista, mutta siellä ei mainita väitöskirjan virallista tai tosiasiallista tieteenalaa. Myöskään kansainvälinen käännöstieteen Bitra-tietokanta (2024) ei anna kattavaa tietoa; sieltä löytyy moni suomalainen väitöskirja, jonka suomalaiset käännöstieteilijät ovat omilla listoillaan luokitelleet alan väitöskirjaksi, mutta ei varsinkaan tuoreimpia – ja lisäksi sieltä löytyy muidenkin alojen käännösaiheisia väitöskirjoja (esim. Sagulin 2010), jotka eivät täytä käännöstieteellisen väitöskirjan kriteereitä (ks. alempana). Käännöstieteen väitöskirjoja – kuten muidenkaan kieliaiineiden väitöskirjoja – koskevaa tietoa ei siis digiaikanakaan pysty keräämään suoraan mistään.³ Suomalaisista käännöstieteen väitöskirjoista onkin tähän mennessä ollut lähinnä hiljaista tietoa; käännöstieteilijöiden yhteisö on pitänyt lukua alan väitöksistä eri yliopistoissa.

Näistä seikoista ja käännöstieteen tutkimusaiheiden ja -menetelmien kirjosta johtuen tämän tutkimuksen alkuvaikeutena oli itse tutkimuskohteen määrittäminen: mikä on käännöstieteen väitöskirja? Millä kriteereillä sen voisi määritellä? Kriteerinä ei siis voi olla väittelijän edustama oppiaine, koska osa edellä mainituistakaan, sittemmin maail-

1980- ja 1990-lukujen taitteessa, kun käännöstiede erkaantui kielitieteestä. (Munday 2010; Taivalkoski-Shilov 2021: 199–200.)

² Langnet oli alun perin valtakunnallinen kieliaiineiden tutkijakoulu 1998–2015. Nykyään Langnet jatkaa toimintaansa tohtorikoulutusverkostona. (Langnet 2024b.)

³ Oppinäytteitä koskevan tiedonkeruun vaikeudesta ks. myös Kuortti 2022: 1–2.

malla tunnetuista käännöstieteilijöistä ei väitellessään edustanut käännöstieteen tai tietyn kielen kääntämisen oppiainetta vaan kyseisen kielen tutkimusta: Holz-Mänttari germanistiikkaa (TaY); Tirkkonen-Condit (JY), Oittinen (TaY) ja Leppihalme (HY) anglistiikkaa ja Vehmas-Lehto (HY) ja Jänis (JoY) rusistiikkaa (Karlsson 1998: 59–64). Määrittely ei myöskään voi perustua käännöstieteen Bitra-tietokannasta⁴ löytyviin väitöskirjoihin, kuten Camargon ja Franco Aixelán (2019) brasilialaisia käännöstieteen väitöskirjoja koskevassa bibliometrisessä analyysissä, koska kuten yllä mainittiin, toukokuussa 2024 tekemäni selvityksen perusteella ainakin suomalaisten väitöskirjojen osalta siinä on aukkoja ja se sisältää muitakin kuin käännöstieteen väitöskirjoja.⁵ Käännöstieteen väitöskirjaa ei luonnollisesti voida määritellä sosiaalisinkaan perustein esimerkiksi kuulumi-sella suomalaisten käännöstieteilijöiden ja kääntäjänkouluttajien yhteisöön; tutkijat saattavat väitöksen jälkeen suunnata tutkimustaan uudelleen ja sitä kautta tulla käännöstieteilijöiksi⁶ – se ei kuitenkaan jälkikäteen muuta heidän väitöskirjaansa käännöstieteelliseksi.

Tässä tutkimuksessa väitöskirjalla tarkoitetaan ”tohtorin arvon saavuttamiseksi julkaistava[a] tieteelli[stä] opinnäyte[tä], joka tarkastetaan julkisesti” (Kielitoimiston sanakirja, s.v. *väitöskirja*). Aineiston väitöskirjat on tarkastettu julkisesti suomalaisissa yliopistoissa. Käännöstieteen määritelmän olen ottanut pääasiallisesti tieteenalan uranuurtajalta, James S. Holmesilta, jolta myös englanninkielinen nimi, *Translation Studies*, on peräisin. Hänen vuonna 1972 esittelemällään, mutta vasta vuonna 1988 julkaistulla alan systemaattisella esityksellä eli *käännöstieteen kartalla* oli merkittävä vaikutus tieteenalan itsenäistymiseen (Tiittula & Kolehmainen 2020: 947). Käännöstieteen kehitys on paljolti noudattanut Holmesin suuntaviivoja. Se on ohjannut alan tutkimusta ja itse asiassa tutkimusaineistossani aika moni käännöstieteilijä sijoittaakin väitöskirjansa eksplisiittisesti Holmesin kartalle (esimerkiksi Leppihalme 1994: 27; Tarvi 2004: 11–12; Kinnunen 2006: 258; Pekkanen 2010: 21–22; Kivilehto 2013: 18; Huotari 2021: 29–30; Suokas 2022: 61–63). Holmes (2000: 173) määrittelee käännöstieteeksi tutkimuksen, jossa keskitytään kääntämisen ja käännösten kysymyksiin (”the problems of translating and translations”). Toisin sanoen käännöstiede on tieteenala, jonka tutkimusongelmat koskevat kääntämisen ja käännösten ilmiöiden monitahoista kokonaisuutta (”the complex of problems clustered round the phenomenon of translating and translations”). Tulkiten Holmesin määritelmää siten, että käännöstieteellisessä tutkimuksessa kääntämisen täytyy olla tutkimusasetelman keskiössä, ei varsinaisten tutkimuskysymysten jatko- tai sivukysymyksenä. Vaikka Holmes (2000: 184) itse puhuu vain kieltenvälisestä kääntämisestä, itse ymmärrän kääntämisen Roman Jakobsonin (2000: 114) tekemän jaottelun pohjalta sekä *kielensisäiseksi* (esim. selkokielistäminen), *kieltenväliseksi* (esim. ruotsista suomeen) että *intersemioottiseksi* eli merkkijärjestelmien väliseksi (esim. kuvailutulk-

⁴ Camargo ja Franco Aixelá (2019: 129) huomauttavat, että Benjaminsin *Translation Studies Bibliography* ei tällä hetkellä juuri luetteloivä väitöskirjoja. Oma selvitykseni vahvistaa tämän havainnon.

⁵ 14.–16.5.2024 selvitin, mitkä tutkimusaineistoni väitöskirjoista löytyvät BITRAsta. Lähdeluettelossa ne viitteet, jotka tietokannasta löytyivät, on merkitty asteriskilla.

⁶ Hyvänä esimerkkinä tällaisesta tapauksesta on Andrew Chesterman, joka ennen käännöstieteilijän uraansa väitteli kielitieteestä Readingin yliopistossa vuonna 1988 (375 humanistia).

kaus, jossa visuaalinen informaatio korvataan verbaalisella), mikä on jo pitkään ollut yleinen tapa määritellä kääntäminen käännöstieteessä (Munday 2010: 421–422).

Holmesin (mt. 176–177, 181) hahmotelmassa käännöstiede jakautuu kolmeen päähaaraan: deskriptiiviseen, teoreettiseen ja sovellettuun käännöstieteeseen. Näiden, toisistaan riippuvaisten käännöstieteen osa-alueiden puitteissa voidaan tehdä hyvin monenlaista tutkimusta. Deskriptiivisessä käännöstutkimuksessa voidaan tutkia kääntämisen tuotteita, käännösprosessia ja käännösten funktiota sosiokulttuurisessa ympäristössään. Kääntämisen teoria taas voi tarkastella kääntämisen ilmiöitä yleisesti tai koskea jotakin rajattua kohdetta. Yksi tällainen alue on viestintäkanava, joka puolestaan jakautuu kielen ilmenemismuodon (tässä yhteydessä Holmes mainitsee tulkkauksen, jonka näkee suullisena⁷ kääntämisen muotona) tai käännettäessä käytettyjen apuvälineiden perusteella (Holmes mainitsee ihmiskääntämisen, konekääntämisen ja koneavusteisen kääntämisen) (mt. 178–179). Kääntämisen teoria voi rajoittua tarkastelemaan myös kulttuureja, kieli-alueita tai kielipareja kontrastiivisesti, kunhan tutkimus on relevantti kääntämisen näkökulmasta (mt. 179). Teoria voi koskea myös erilaajuisia kielen yksiköitä sanatasolta kokonaisuun teksteihin tai tekstilajeihin. Muita kääntämisen teorian alueita ovat tiettyä ajanjaksoa koskevat tutkimukset (nykytekstit, kääntämisen historia) tai käännösongelmia (esim. metaforien kääntäminen) koskevat tutkimukset. (mt. 179–180.) Sovelletussa käännöstieteessä tutkimuskohteina voivat Holmesin mukaan olla kääntäjänkoulutukseen liittyvät aiheet, kääntäjän apuvälineet (esim. terminologinen tutkimus kääntäjän tarpeisiin), käännöspolitiikka (jossa voidaan tarkastella ja myös ottaa kantaa kääntäjien, kääntämisen tai käännösten asemaan yhteiskunnassa) sekä analyttinen käännöskritiikki. Lopuksi Holmes (mt. 183) toteaa, että käännöstieteellinen tutkimus voi kohdistua myös tieteenalaan itseensä ja olla luonteeltaan historiantutkimusta tai metodologista (tai käsitteellistä) tarkastelua.

Holmesin jaottelulla on käännöstieteessä yhä vankka asema, vaikka myöhemmät tutkijat ovat kritisoineet ja muokanneet sitä. Toury (1995: 14–19) (joka ei pidä sovellettua käännöstiedettä varsinaisena tieteenä) huomauttaa, että kääntämisen teoriaa ja deskriptiivistä käännöstiedettä on vaikea erottaa toisistaan, koska hyvin toteutettu empiirinen tutkimus soveltaa teoriaa ja tuottaa tutkimustuloksia, jotka vaikuttavat teoriaan. Pym (1998: 1–2) toteaa, että kääntämisen historian tutkimus on esitetty hyvin kapeasti Holmesin kartassa. Snell-Hornbyn (2006: 122) mukaan tulkkauksen vähäinen asema kartassa ei ennustanut, kuinka laaja, itsenäinen tieteenala tulkkauksen tutkimuksesta sittemmin tulisi (ks. myös Pöchhacker 2004: 23). Jones (2019: 178) toteaa, että audiovisuaalisen kääntämisen keskeiset viestintäkanavat ovat jääneet vähälle huomiolle. Mundayn (2008: 12) mielestä soveltava käännöstutkimus on esitelty hyvin suppeasti ja hän lisää kartalle useita alakategorioita, kuten käännösteknologisten työkalujen kehittämisen ja käännösten tarkastamista ja korjaamista koskevan tutkimuksen. Chesterman (2009: 16–19) tarjoaa uutta, sosiologisesti suuntautunutta versiota Holmesin kartasta, jossa tutkimuskohteena

⁷ Holmesin näkemys tulkkauksesta ei vastaa tulkkauksen tutkijoiden, esimerkiksi Franz Pöchhackerin (2004: 11, lihavointi FP) määritelmää, jossa suullisuus ei ole kriteeri, koska joissakin tapauksissa tulkkaus voi olla myös kirjoitetussa muodossa (esim. reaaliaikainen tekstitys): ”Interpreting is a form of Translation in which a **first and final rendition in another language** is produced on the basis of a **one-time presentation** of an utterance in a source language.”

ovat kääntäjät ja kääntäjän työ. Tässä tutkimuksessa näitä täsmennyksiä otetaan huomioon: käännöstiede nähdään tieteenalana, jonka tutkimuskohteet, aiheet ja menetelmät vaihtelevat, mutta jonka ytimessä on kiinnostus kääntämisen ja tulkauksen ilmiöihin, jotka voivat olla ergonomisia, historiallisia, kielellisiä, kognitiivisia, kulttuurisia, psykologisia, sosiaalisia, taloudellisia, teknologisia, tekstuaalisia ja niin edelleen. Käännöstieteellisen väitöskirjan täytyy siis olla tällä tavalla asemoitunut, vaikka se olisikin teoriataustaltaan ja tutkimusmenetelmiltään monitieteinen. Myös tutkimukset, jotka eksplisiittisesti ilmoittavat, että tavoitteena on esimerkiksi kehittää kääntäjien apuvälineitä tai kääntäjänkoulutusta lasketaan tässä tutkimuksessa käännöstieteellisiksi, mikäli teoriatausta katsotaan siihen soveltuvaksi.

Tämän artikkelin tavoitteena on luoda yleiskuva suomalaisista käännöstieteen väitöskirjoista. Kartoitan erityisesti niiden sijoittumista Holmesin kolmijakoon (deskriptiivinen, teoreettinen ja soveltava tutkimus) ja niiden alakategorioihin sekä teen havaintoja keskeisistä tutkimusaloista. Teen tutkimuksessani myös joitakin määrällisiä havaintoja, mutta tutkimus on luonteeltaan laadullinen. Tutkimuskysymykseni ovat: Kuinka monta käännöstieteen väitöskirjaa Suomessa julkaistiin aikavälillä 1984–2024 ja mihin yliopistoihin ne sijoittuvat? Millä kielellä väitöskirjat on julkaistu? Mitä Holmesin jaottelemia käännöstieteen (osa-)alueita suomalaiset käännöstieteen väitöskirjat edustavat? Onko aineistossa havaittavissa temaattisia keskittymiä? Mitä on tutkittu paljon ja mitä vähän?

Seuraavassa osiossa esittelen tarkemmin tutkimusaineistoni ja tutkimusmenetelmäni, minkä jälkeen siirryn analyysin tuloksiin. Artikkelini lopulla pohdin syntynyttä yleiskuvaa suomalaisista käännöstieteen väitöskirjoista ja esitän ideoita jatkotutkimukseen.

2 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Tutkimusmenetelmänä on toiminut strukturoitu kirjallisuuskatsaus, joka on lainattu kahdesta epäsuoran kääntämisen tutkimusta koskevasta artikkelista, Pięta (2017) ja Pięta ym. (2023). Erityisesti jälkimmäinen antoi mallia aineiston analyysille. Sen lähtökohtana oli epäsuoraa kääntämistä koskevien lähdeviitteiden kokoelma, jota ensin oli täydennetty ja sen jälkeen rajattu tiettyjen kriteerien pohjalta (julkaisun aihe, ajankohta ja julkaisutyyppi) (Pięta ym. 2023: 840–842). Omassa tutkimuksessani on vastaavat kriteerit: tutkimuksen täytyy täyttää käännöstieteellisyyden määritelmä (ks. yllä), julkaisuajankohdan täytyy olla vuoden 1981 jälkeinen ja julkaisutyyppin pitää olla väitöskirja.

Tutkimuksen aineistona oli alun perin useammasta lähteestä koostettu epävirallinen lista,⁸ joka käsitti suomalaisia käännöstieteen väitöskirjoja ja lisäksi joitakin muita käännösaiheisia väitöskirjoja. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa hyödynnettiin alan asiantuntijoiden joukkoistamista. Edellä mainittu lista ladattiin Google Driveen 2.2.2024 ja tiedostoon pyydettiin korjauksia ja täydennyksiä SKTL:n opettajien ja tutkijoiden (v-

⁸ Tutkimuksen pohjana olivat Kaisa Koskisen ja Annikki Liimataisen listat suomalaisista käännöstieteen väitöskirjoista. Niitä täydennettiin kesällä 2023 sähköpostikeskustelussa Leena Kolehmaisen, Maarit Koposen, Kaisa Koskisen ja Outi Paloposken kanssa. Kiitokset edellä mainituille kollegoille sekä Ritva Hartama-Heinoselle, Hannu Kemppaselle, Tuija Kinnuselle, Riitta Oittiselle, Esa Penttilälle, Eliisa Pitkäsälle, Leena Salmelle, Jenniliisa Salmiselle, Liisa Tiittulalle, Hannu Tommolalle, Tiina Tuomiselle ja Inkeri Vehmas-Thesslundille ja kaikille niille, jotka osallistuivat joukkoistamiseen!

jaoston) sähköpostilistan kautta. Sitä kautta väitöskirjalista jakautui kahtia käännöstieteen väitöskirjoihin ja muiden alojen käännösaiheisiin väitöskirjoihin. Tämän jälkeen listan aukkoja paikannettiin ja täydennettiin suomalaisten kieliaineiden väitöskirjoja koskevan tutkimuksen (Karlsson 1998, Karlsson 2024⁹) pohjalta. Seuraavaksi aineistosta rajattiin pois muut kuin varsinaiset käännöstieteen väitöskirjat sekä väitöskirjat, jotka eivät lainkaan koskeneet kääntämistä. Koska jako käännöstieteen ja muun alan käännösaiheisen väitöskirjan välillä ei useinkaan ole selvä pelkän bibliometrisen tiedon pohjalta, lopullinen jaottelu tapahtui tutustumalla väitöskirjojen sisältöön. Pięta ym.:n (2023: 842) tavoin tässäkin tutkimuksessa aineistoa on seulottu ja myös analysoitu tarkastelemalla julkaisujen abstrakteja, mutta koska joissakin varhaisissa väitöskirjoissa ei ollut abstraktia tai niistä ei saanut tarpeeksi tietoa tutkimuksesta, kaikista väitöskirjoista on lopulta tarkasteltu myös muita keskeisiä osia: johdantoa, teoreettista taustaa sekä menetelmäkuvausta. Niissä tapauksissa, joissa väitöskirja oli kielellä, jota tämän artikkelin kirjoittaja ei osaa tai hallitse kunnolla (italia, unkari, venäjä), hyödynnettiin konekäännöstä (DeepL Pro) tai kyseistä kieltä taitavaa avustajaa.¹⁰ Seulonnan kautta lopulliseen tutkimusaineistoon valikoitui 94 käännöstieteen väitöskirjaa,¹¹ joita tarkastellaan seuraavaksi tarkemmin. Pięta ym.:n (2023: 843) tutkimuksessa aineiston luokittelussa hyödynnettiin Saldanha & O'Brienin (2014) jaottelua käännöstieteen tutkimuksen haaroista, mutta kuten yllä mainittiin, tässä tutkimuksessa erottelu pohjautuu Holmesin (2000) jaottelulle, *mutatis mutandis*.

3 Analyysi

3.1 Yleisiä havaintoja

Analyysini perusteella käännöstieteen väitöskirjoja on aikavälillä 1984–2024 julkaistu seitsemässä suomalaisessa yliopistossa, kaikkiaan 94. Eniten alan väitöskirjoja on julkaistu maan suurimmassa, Helsingin yliopistossa (35), toiseksi eniten Tampereen yliopistossa (23) ja kolmanneksi eniten Joensuun/Itä-Suomen yliopistossa (19). Neljättä sijaa (9) pitää Turun yliopisto. Käännöstieteen väitöskirjoja on siis tehty eniten niissä yliopistoissa, jotka tälläkin hetkellä tarjoavat maisteritason kääntäjänkoulutusta Suomessa. Vaasan yliopistosta, josta kääntäjien ja tulkkien koulutus lakkautettiin vuonna 2017, käännöstieteen väitöskirjoja valmistui kaikkiaan kolme. Jyväskylän yliopistosta, jonne Vaasan yliopiston tutkintoon johtava kielten koulutus ja tutkimus siirrettiin 1.8.2017, on valmistunut sen jälkeen kaksi käännöstieteen väitöskirjaa. Oulun yliopistosta, jossa virallista kääntäjänkoulutusta ei anneta, mutta jossa vuosittain (1992–2009) järjestetyt Kääntäjätutkimuksen päivät olivat osoitus käännöstieteellisestä aktiivisuu-

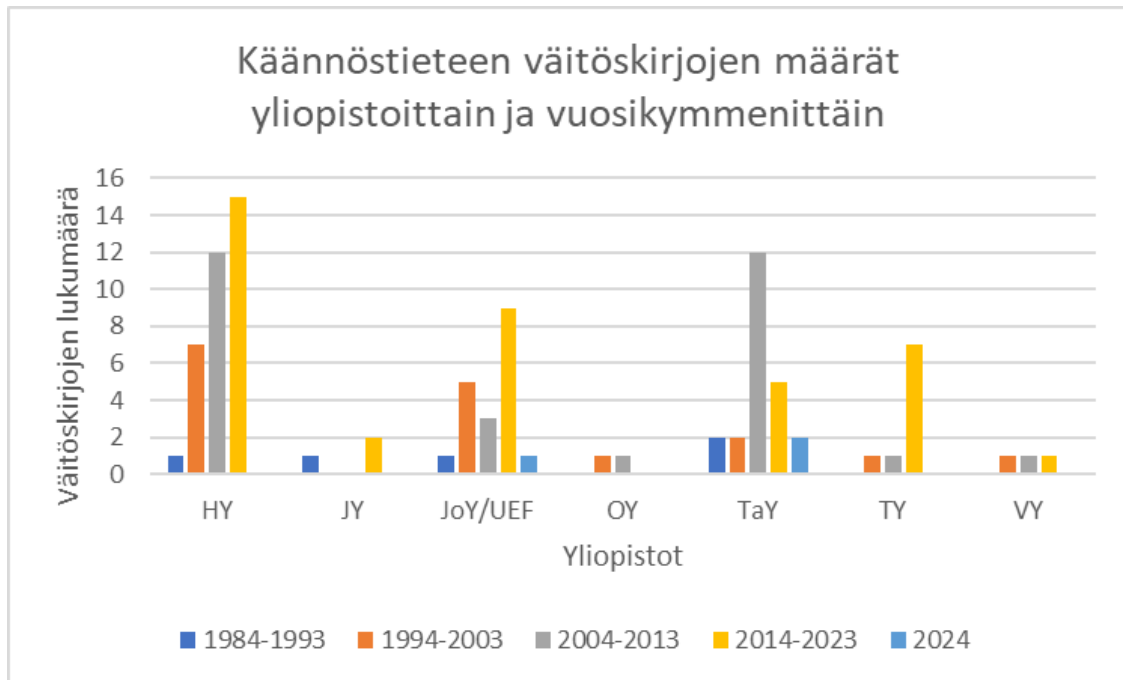
⁹ Sain tätä tutkimustani varten Fred Karlssonilta Excel-tiedostot, jotka sisälsivät tiedot kaikista kieliaineiden väitöskirjoista Helsingin, Itä-Suomen, Oulun ja Turun yliopistoista aikaväliltä 2000–2021. Olen Karlssonille tavattoman kiitollinen saamastani arvokkaasta avusta.

¹⁰ Kiitän Milan Shilovia, joka kävi läpi Peeter Toropin venäjänkielisen väitöskirjan.

¹¹ Lista käännösaiheisista muiden alojen väitöskirjoista, jotka nekin ovat käännöstieteen näkökulmasta kiinnostavia mutta eivät täytä käännöstieteen väitöskirjan kriteerejä, löytyy tämän artikkelin lopusta (ks. liite).

desta (Taivalkoski-Shilov 2021: 202), on valmistunut kaksi käänntieteen väitöskirjaa. Kaavio 1 havainnollistaa käänntieteen väitöskirjojen määriä eri yliopistoissa vuosikymmenittäin.

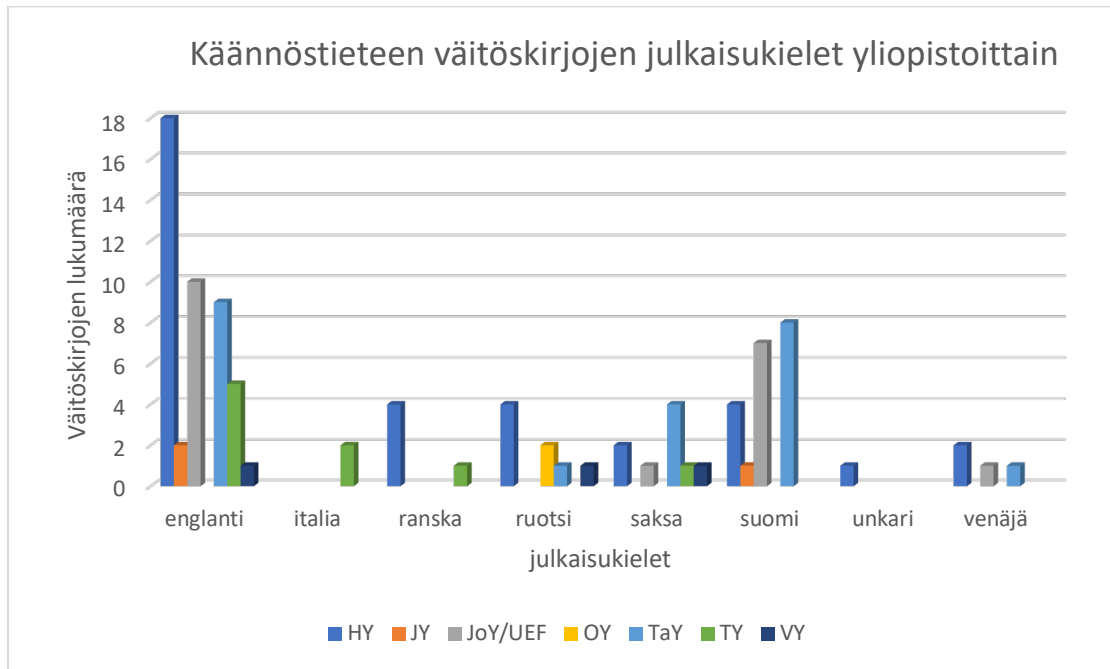
Kaavio 1. Käänntieteen väitöskirjojen lukumäärä yliopistoittain ja vuosikymmenittäin. HY = Helsingin yliopisto, JY = Jyväskylän yliopisto, JoY/UEF = Joensuun/Itä-Suomen yliopisto, OY = Oulun yliopisto, TaY = Tampereen yliopisto, TY = Turun yliopisto, VY = Vaasan yliopisto.

Helsingin yliopistossa käänntieteen väitöskirjojen määrä on kasvanut tasaisesti ja eniten väitöskirjoja oli aikavälillä 2014–2023. Tampereen yliopistossa tähänastiset huippuvuodet ovat olleet 2004–2013, kun taas Itä-Suomen ja Turun yliopistoissa alan väitöskirjojen lukumäärä moninkertaistui aikavälillä 2014–2023 suhteessa edelliseen aikaväliin.

Käänntieteen väitöskirjoja on julkaistu kaikkiaan kahdeksalla kielellä: englanniksi (45), suomeksi (20), saksaksi (9), ruotsiksi (8), ranskaksi (5), venäjäksi (4), italiaksi (2) ja unkariksi (1). Yleisin julkaisukieli on englanti (n. 48 % väitöskirjoista). Suhteellisesti eniten englanninkielisiä väitöskirjoja on julkaistu Jyväskylän yliopistossa (2/3) ja seuraavaksi eniten Turun (55,5 %) ja Joensuun/Itä-Suomen (52,6 %) yliopistoissa. Helsingissä englannin osuus on noin 51 %. Englanti tieteen *lingua franca* on siis vahvassa asemassa, mutta myös suomenkielisten väitöskirjojen osuus on hieman yli 21 % väitöskirjoista. Tampereen yliopistossa englanninkielisten väitöskirjojen osuus on noin 39 % ja suomenkielisten hieman alle 35 %. Jos miettii kielipalettia suomalaisissa yliopistoissa, espanjan kieli, jota voi opiskella kääntäjänkoulutuksessa ainakin Helsingin ja Turun yliopistoissa, loistaa poissaolollaan. Julkaisukielten jakauma on esitetty Kaaviossa 2.

Kaavio 2. Käännöstieteen väitöskirjojen julkaisukielet. Yliopistojen lyhenteet ks. Kaavio 1.

Väitöskirjan julkaisukielen valintaan voivat vaikuttaa monet tekijät: väitöskirjan aihe, aiottu kohdeyleisö, väittelijän oppiaine ja mahdolliset muut (esim. kielipoliittiset) syyt.

3.2 Väitöskirjojen jakautuminen Holmesin kolmijaon pohjalta

Analyysissä on pyritty selvittämään, mitä Holmesin käännöstieteen kartan päähaaraa – teoreettista, deskriptiivistä tai soveltavaa – kukin aineiston väitöskirja edustaa. Tämä ei monestikaan ole ollut yksinkertaista, mikäli väittelijä ei itse sijoita itseään Holmesin kartalle, koska kaikissa väitöskirjoissa on vähintään teoreettisia ja deskriptiivisiä tai teoreettisia ja soveltavia piirteitä. Lisäksi päähaarojen osa-alueiden määrittäminen oli paikoin monimutkaista, koska tutkimuksessa eri osa-alueet voivat limittyä. Analyysini on siis yksinkertaistus tutkituista väitöskirjoista ja vaikka luokittelujen perusteena on väitöskirjan eri osien tekstianalyysia, subjektiivisuutta ei ole voitu välttää. On myös huomiotava, että vuoden 1972 Holmes ei olisi ollut luokitteluista samaa mieltä siitäkään syystä, että ymmärsi kääntämisen ja myös tulkauksen eri tavalla kuin nykyiset käännöstieteilijät.

3.2.1 Teoreettista haaraa edustavat väitöskirjat

Aineistossa 22 väitöskirjaa luokiteltiin pääosin teoreettista tutkimusta edustaviksi. Ne näyttävät keskittyneen erityisesti Helsingin (8), Tampereen (8) ja Turun (5) yliopistoihin. Neljä on tulkittavissa jossain määrin yleistä käännösteoriaa edustavaksi: Holz-Mänttari (1984) esittää kokonaisvaltaisen, kommunikatiivisen mallin, joka kuvaa ammattikäntä-

mistä, kun taas Torop (1995), Koskinen (2000) ja Hartama-Heinonen (2008) käsittelevät käänntiedettä laajasta perspektiivistä metatasolla.

18 väitöskirjaa luokiteltiin tietyn osa-alueen teoreettista tutkimusta edustavaksi, vaikka niissä analysoidaan laajalti empiiristä aineistoa ja ne edustavat osin myös deskriptiivistä käänntiedettä. Niistä kahdeksan käsittelee käänntöongelmia kaunokirjallisuuden käänntämisessä: ironiaa (Haapakoski 2011), kerronnallisia piirteitä (Taivalkoski-Shilov 2003 ja Kuusi 2011), kulttuurisidonnaisia viittauksia (Leppihalme 1994; Ruokonen 2010; Loponen 2019), monikielisyyttä (Ekberg 2020) ja multimodaalisuutta (Oittinen 1993). Kaksi (Laygues 2007, Laiho 2021) tarkastelee kaunokirjallisuuden käänntämistä filosofisesta ja eettisestä näkökulmasta. Mukana on myös muiden tekstilajien tutkimuksia: Kinnunen (2006) tutkii käänntöksiä oikeudenkäynnin kontekstissa ja Piccolo (2014) uskonnollisia tekstejä. Loput kuusi ovat osittain metatason tutkimuksia. Hokkanen (2016), Reus (2020), Ivaska (2020) ja Rautaoja (2023) testaavat tietyn käänntötieteen metodin tai teoriakehyksen toimivuutta oman aineistonsa tutkimuksessa (Hokkanen autoetnografista lähestymistapaa tulkauksen tutkimuksessa, Reus itse kehittämäänsä dubattujen laulujen analyysimallia, Ivaska monimenetelmäisyyttä epäsuoran käänntämisen tutkimuksessa, Rautaoja sosiologista narratiiviteoriaa musiikin alan elämäkerroissa). Franzonin (2009) päätavoite on luoda laulukäänntösten kuvausmalli, kun taas Ketola (2018) kehittää teknisten tekstien multimodaalisuutta koskevassa tutkimuksessaan teoreettis-analyttisen mallin, jota tarjoaa myös käänntötieteen ulkopuoliselle tutkimukselle.

Valtaosa teoreettisista tutkimuksista oli siis rajattua aihetta koskevia. Yleistä käänntöteoriaa käsittelevät väitöskirjat näyttävät olevan harvinaisuus.

3.2.2 Deskriptiivistä haaraa edustavat väitöskirjat

Enemmistö koko tutkimusaineiston väitöskirjoista (54) luokiteltiin pääosin deskriptiivistä käänntiedettä edustaviksi, vaikka, kuten Toury (1995: 15) on huomionut, deskriptiivisen ja teoreettisen tutkimuksen välillä on kiinteä sidos. Oulun yliopiston molemmat väitöskirjat sijoittuivat kyseiseen luokkaan. Suhteellisesti eniten tämän haaran väitöskirjoja oli Joensuun/Itä-Suomen (n. 84%), Vaasan (kaksi kolmasosaa) ja Helsingin (57 %) yliopistoissa. Tampereella tämän haaran väitöskirjoja oli noin 48 % ja Turussa kolmasosa. Yhtään Jyväskylän yliopiston väitöskirjoista ei luokiteltu tähän luokkaan. Deskriptiivistä tutkimusta edustavien väitöskirjojen aiheiden kirjo on laaja. Tässäkin ryhmässä korostuu kaunokirjallisuuden käänntämistä koskeva tutkimus, erityisesti käänntämisen tuotteita koskevassa tutkimuksessa.

Käänntämisen tuotteita koskevaa tutkimusta edustavat väitöskirjat (yhteensä 28) ovat esimerkiksi yksittäisen teoksen tai kirjailijan teosten käänntöksiä koskevia tutkimuksia (Kujamäki 1998; Gerevich-Kopteff 2003; Garavini 2014; Jukko 2016; Bouilov 2017). Tutkimuksen pääpaino saattaa olla myös tekstilajin käänntämisen analyysissa (ooppera- ja teatteritekstit: Jänis 1991; Aaltonen 1996; Virkkunen 2004; lokalisoitua käyttöohjeet: Salmi 2003; yritystekstit: Pryce 2006; sopimustekstit: Probirskaja 2009; tyttökirjat: Leden 2021). Tutkimukset saattavat tarkastella aineistonsa kautta käänntöksille ominaisia piirteitä kuten käänntösuomea (Vehmas-Lehto 1989; Puurtinen 1995; Eskola 2002;

Jantunen 2004; Kemppanen 2008; Westerlund 2020), käännössiirtymiä (Huhtala 1995; Pekkanen 2010) tai muita kääntämisen ”universaaleja” (Mihailov 2003; Huotari 2021). Kolme tutkimusta luokiteltiin tietyn kieli- ja kulttuurialueen kääntämistä koskeviksi tutkimuksiksi (Segler-Heikkilä 2009; Lindfors 2015; Tallberg-Nygård 2017). Tähän ryhmään kuului myös kolme tulkkausta koskevaa tutkimusta: Vuorikosken (2004) ja Rouheen (2017) tutkimukset käsittelivät tulkkauksen laatua ja Hirvosen (2014) kuvailutulkkien keinoja kuvata tilaa äänellisin keinoin.

Kääntämisen ja tulkkauksen prosesseja koskevaa tutkimusta 14. Osa tämän alan väitöskirjoista käsittelee käännösprosessia kognitiivisesta (Jääskeläinen 1999; Wiśniewska 2022) tai hieman laajemmasta perspektiivistä, mukaan lukien käännösten korjaus- ja toimitusprosessi (Nordman 2009; Siponkoski 2014; Korhonen 2024) tai laadunvalvonta (Hietanen 2005). Aineistossa oli myös tulkkausprosessin tutkimusta (Vik-Tuovinen 2006; Isolahti 2013; Viljanmaa 2020) ja yksi konekäännösten jälkieditointia koskeva tutkimus (Koponen 2016). Lasken tähän luokkaan myös käännösten vastaanottoprosesseja tarkastelevan tutkimuksen, koska siinäkin tutkimus kohdistuu kääntämisen liittyviin prosesseihin, joita saatetaan tutkia samoin metodein (esim. silmäliiketutkimus) kuin käännösprosesseja. Tässä aineistossa nämä tutkimukset koskivat audiovisuaalisia käännöksiä (Tuominen 2012; Lång 2023), tietyn tekstuaalisen piirteen prosessointia (Turkama 2017) ja konekäännösten käyttökonteksteja (Nurminen 2021).

Käännösten funktiota koskeviksi tutkimuksiksi luokitellut tekstit olivat aineistossa tyypillisesti kääntämisen historian tutkimuksia, jotka tarkastelivat erityisesti käännösten taustatekijöitä, merkitystä tai vaikutusta kohde- tai lähtökulttuurissaan tai esimerkiksi käännösvirtoja kulttuurien välillä. Tällaisia diakronisia tutkimuksia löytyi aineistosta viisi: Paloposki (2002: Suomen kääntämisen historia 1800-luvulla), Hekkanen (2010: suomalaisen kirjallisuuden englanninnokset Isossa-Britanniassa), Walker (2015: yhden kustantamon toimijuus japanilaisen kirjallisuuden julkaisemisessa Yhdysvalloissa), Wichmann (2015: Unkarin kirjallisuus 1800-luvun Suomessa) ja Iso-Ahola (2023: karjalan kielen elvytys kääntämisen avulla 1980–2014).

Lasken deskriptiivisten tutkimusten joukkoon myös kääntäjiä tai kääntäjän ammattia koskevat sosiologisesti suuntautuneet tutkimukset, jotka kuuluvat Chestermanin (2009) ehdottamaan *Translator Studies* -tutkimusten kategoriaan. Tämän osa-alueen tutkimuksia löytyi aineistosta vuodesta 2012 lähtien ja niitä oli yhteensä seitsemän: kääntäjän asemaa käännösteollisuudessa analysoiva Abdallah (2012), asiatekstin kääntäjien asiakkaiden odotuksia kartoittava Havumetsä (2012), kääntäjän näkyvyyttä historiallisessa aineistossa tutkiva Päivärinne (2018), kääntäjien toimijuutta brittiläis-venäläisessä kulttuurisessa vuorovaikutuksessa tutkiva Bogrdanova (2019), Valtioneuvoston kääntäjien työtyytyväisyyttä ja statusta tutkiva Virtanen (2019), naiskääntäjäjyyttä historiallisessa aineistossa tutkiva Sessa (2023) sekä nykyisten kaunokirjallisuuden suomentajien identiteettiä tutkiva Heino (2024).

Deskriptiivisten tutkimusten paljous on osoitus tutkimushaaran produktiivisuudesta ja monipuolisuudesta. Aineiston luokittelua vaikeuttivat huomiot aineiston väitöskirjojen monitahoisuudesta. Jaottelussa on pyritty tuomaan esiin tutkimuksen keskeisin fokus.

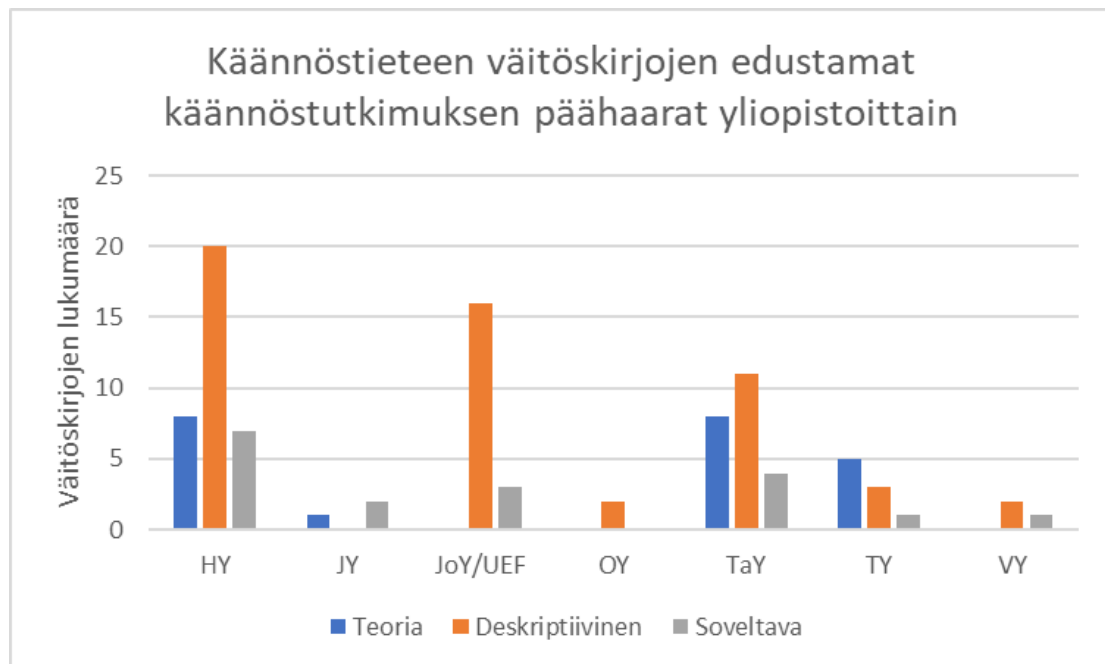
3.2.3 Soveltavaa tutkimusta edustavat väitöskirjat

Soveltavaa tutkimusta oli aineistossa vähiten, kaikkiaan 18. Tutkimuksia oli Oulun yliopistoa lukuun ottamatta tehty kaikissa aineiston yliopistoissa, eniten Helsingissä (7) ja Tampereella (4). Tutkimuksista yksitoista käsittelee kääntäjänkoulutusta ja monissa niistä on myös teoreettisen ja deskriptiivisen tutkimuksen elementtejä. Kääntäjänkoulutuksen pedagogiikkaa, menetelmiä ja niiden kehittämistä sekä oppimateriaalia käsittelevät Tirkkonen-Condit (1995), Freihoff (2001), Schopp (2005), Krenzler-Behm (2013), Härme (2019) ja Vottonen (2024). Muita kääntäjänkoulutuksen aiheita aineistossa ovat kääntäjän kompetensseja ja niiden kehittämistä kääntäjänkoulutuksen aikana koskeva tutkimus (Kumpulainen 2016; Konttinen 2022) sekä kääntämisen opettajien asiantuntemus (Kivilehto 2013). Suokkaan (2023) käännoapedagogisena aiheena on käännoesten arvioiminen käyttäjakeskeinen kääntämisen menetelmien avulla. Lahti (2022) puolestaan tutkii prosessikirjoittamista kaunokirjallisuuden kääntämisen opetuksessa.

Kuusi tutkimusta koskee kääntäjien apuvälineitä. Viisi niistä on terminologisia (Kudashev 2007; Alho 2008; Pasanen 2009) tai erikoisalan sanastoa (Niemelä 2003; Ruusila 2014) koskevia tutkimuksia, joissa mainitaan eksplisiittisesti, että tavoitteena on tuottaa materiaalia kääntäjien ja muiden kieliasiantuntijoiden tarpeisiin. Yksi työ (Höge 2002) arvioi käännoesteknologisten työkalujen käytettävyyttä. Sovellettuun tutkimukseen työnsä luokittelee myös Tarvi (2004: 11–12), jonka väitöskirjassa kehitetään kaunokirjallisuuden käännoesten vertailumenetelmää ja joka siten sijoittuu käännoeskritiikin luokkaan Holmesin jaottelussa.

Kaavio 3 havainnollistaa kaikkien kolmen tutkimushaaran osuuden kunkin yliopiston käännoestieteen väitöskirjoista.

Kaavio 3. Käännoestieteen väitöskirjojen tutkimushaarat Holmesin kartalla. Yliopistojen lyhenteet ks. Kaavio 1.

4 Lopuksi

Käännöstieteen väitöskirjoja on siis tehty eniten Helsingin yliopistossa ja myös muissa kääntäjänkoulutusta tällä hetkellä tarjoavissa yliopistoissa; niissä käännöstieteen asema onkin pitkään ollut vakiintuneempi kuin muissa tutkituissa yliopistoissa. Viimeisimmän aikavälin väitöskirjojen lukumäärät viittaavat tieteenalan elinvoimaisuuteen: vuosien 2014–2023 välillä väitöskirjojen määrä kasvoi kolmessa neljästä kääntäjänkoulutusta tarjoavassa yliopistossa ja kuluvana vuonnakin julkaistiin kolme käännöstieteen väitöskirjaa. Mitä tulee väitöskirjojen edustamaan käännöstutkimuksen päähaaraan, eniten tutkimuksia oli deskriptiivisen käännöstutkimuksen alalta ja vähiten soveltavasta käännöstieteestä. Itse tutkimusaiheissa hallitsi kaunokirjallisuuden kääntämisen tutkimus, jota oli sekä teoreettisen, deskriptiivisen että soveltavan käännöstieteen luokissa. Kun ajattelee käännösteknologian merkitystä ammattikäntäjien arjessa ja konekääntimiä koskevaa nykykeskustelua, oli yllättävää huomata, kuinka vähän tästä aiheesta oli käännöstieteen väitöstutkimuksia: vain Högen (2002), Koposen (2016) ja Nurmisen (2021) väitöskirjat. Aiheesta on siis vielä vähemmän väitöstutkimuksia kuin audiovisuaalisesta kääntämisestä (Virkkunen 2004; Tuominen 2013; Hirvonen 2014; Reus 2020; Wiśniewska 2022; Lång 2023) ja tulkkauksesta (Vuorikoski 2004; Vik-Tuovinen 2006; Isolahti 2013; Hirvonen 2014; Hokkanen 2016; Rouhe 2017; Viljanmaa 2020), jotka nekin olivat tässä aineistossa vähemmistössä.

Tämän tutkimuksen päätarkoituksena oli antaa yleiskuva suomalaisista käännöstieteen väitöskirjoista, minkä johdosta laadullinen analyysi jäi suppeaksi merkkirajoitustenkin takia. Holmesin kolmijako osittain vanhentuneena ei soveltunut täydellisesti aineiston analyysiin, mutta se mahdollisti kuitenkin käännöstieteellisten väitöskirjojen erottamisen käännösaiheisista kieliaineiden ja muiden naapuritieteiden väitöskirjoista. Jatkossa aineistoa – joka toivottavasti jatkaa kasvuaan – voisi tutkia laadullisesti uusien temaattisten jaotteluiden pohjalta. Lisäksi olisi kiinnostavaa tutkia, miten käännöstieteen väitöskirjat ovat aikojen saatossa muovautuneet (esimerkiksi mikä osuus on monografioilla ja artikkeliväitöskirjoilla) sekä mitkä tekijät ovat muutosten taustalla.

Lähdeluettelo

Tutkimusaineisto: suomalaiset käännöstieteen väitöskirjat 1984–2024¹²

Aaltonen, Sirkku 1996. *Acculturation of the Other: Irish Milieux in Finnish Drama Translation*. Joensuu: Joensuun yliopisto.*

Abdallah, Kristiina 2012. *Translators in Production Networks: Reflections on Agency, Quality and Ethics*. Joensuu: University of Eastern Finland.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-0609-0>

Alho, Marjut 2008. *Die Eigenschaften der Benennung und ihr Einfluss auf deren Verwendung am Beispiel der Euro-Währung: Eine quantitative und kontrastive Analyse der Terminologie im*

¹² * = väitöskirja löytyy BITRA-tietokannasta väitöskirjaksi tai kirjaksi luokiteltuna.

Finnischen und im Deutschen. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-4901-9>

Bogrdanova, Tatiana 2019. Translators of Folklore in the British-Russian Interaction: Cultural Mediators' Agency at the Turn of the Twentieth Century. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3064-4>

Bouilov, Vassili 2017. Идиостиль Андрея Платонова: интертекстуально-концептуальный и лингвопереводоведческий аспекты (анализ на материале повести «Котлован»). (Idiostil' Andreja Platonova: intertekstual'no-konceptual'nyj i lingvoperevodovedceskij aspektu [na materiale povesti "Kotlovan"]). Joensuu: University of Eastern Finland.

Ekberg, Laura 2020. Heterolingualism and Cultural Integrity in Finnish Translations of Anglophone Caribbean novels. Turku: University of Turku.

Eskola, Sari 2002. Syntetisoivat rakenteet käännessuomessa: Suomennetun kaunokirjallisuuden ominaispiirteiden tarkastelua korpusmenetelmillä. Joensuu: Joensuun yliopisto.*

Franzon, Johan 2009. *My Fair Lady* på skandinaviska: En studie i funktionell sångöversättning. Helsingfors: Helsingfors Universitetet.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5442-6>

Freihoff, Roland 2001. Kernfragen der Übersetzer Ausbildung: curriculumentwicklung: Praxis und Theorie der Translation. Vaasa: Vaasan yliopisto.*

Garavini, Melissa 2014. La traduzione della letteratura per l'infanzia dal finlandese all'italiano: l'esempio degli albi illustrati di Mauri Kunnas. Turku: University of Turku.* <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014042524956>

Gerevich-Kopteff, Éva 2003. Madách Az ember tragédiája és finnfordításai a nemzeti kultúrák, az irodalmi recepció és fordításelemzés tükrében. Helsinki: Helsingin yliopisto & Suomalais-Ugrilainen Seura. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-1499-7>

Haapakoski, Seija 2011. Ironian kääntäminen lasten- ja nuortenromaaneissa: Esimerkkinä Christine Nöstlingerin teokset *Ein Mann für Mama* ja *Luki-live*. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8632-6%C2%A0>

Hartama-Heinonen, Ritva 2008. Abductive Translation Studies: The Art of Marshalling Signs. Imatra: International Semiotics Institute. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto.)*

Havumetsä, Nina 2012. The Client Factor: A Study of Clients' Expectations Regarding Non-literary Translators and the Quality of Non-literary Translations. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-8392-1>

Heino, Anu 2024. Mediators and Writers: Contemporary Finnish Literary Translators and their Narrative Translatorship. Tampere: Tampere University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3656-1>

Hekkanen, Raila 2010. Englanniksiko maailmanmaineeseen? Suomalaisen proosakaunokirjallisuuden kääntäminen englanniksi Isossa-Britanniassa vuosina 1945–2003. Helsinki: Helsingin yliopisto.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6436-4>

Hietanen, Kaarina 2005. Virallinen kääntäjä paljon vartijana: Ammattitoiminnan ja auktorisointimenettelyn yhteensovittamisen haaste. Tampere: Tampereen yliopisto.* <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-6436-2>

Hirvonen, Maija 2014. Multimodal Representation and Intermodal Similarity: Cues of Space in the Audio Description of Film. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0369-7>

Hokkanen, Sari 2016. To Serve and to Experience: An Autoethnographic Study of Simultaneous Church Interpreting. Tampere: University of Tampere.* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0232-0>

Holz-Mänttari, Justa 1984. Translatorisches Handeln: Theorie und Methode. Helsinki: Suomalainen tiedeakatemia. (Väitöskirja, Tampereen yliopisto.)*

Huhtala, Paula 1995. Från teori till praktik: Analys av översättningar från finska till svenska. Uleåborg: Uleåborgs universitet.*

Huotari, Léa 2021. Effet du prototype sur le changement de sujet en traduction: Étude d'un corpus bidirectionnel littéraire français⇌finnois. Helsinki: Université de Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6955-6>

Härme, Juho 2019. Ajanihmausten sijainnit suomessa ja venäjässä: Kvantitatiivinen konstruktioita-son näkökulma. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1106-3>

Höge, Monika 2002. Towards a Framework for the Evaluation of Translators' Aids' Systems. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-0556-4>

Iso-Ahola, Riikka 2022. Kaunokirjallisuutta karjalaksi: uhanalaisen kielen käännöskulttuurit. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4728-4>

Isolahti, Nina 2013. Tulkkauksen tarkkuus rikosoikeudenkäynnissä: saavuttamaton ihanne. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9329-4>

Ivaska, Laura 2020. A Mixed-Methods Approach to Indirect Translation: A Case Study of the Finnish Translations of Modern Greek Prose 1952–2004. Turku: University of Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8234-9>

Jantunen, Jarmo Harri 2004. Synonymia ja käännössuomi: Korpusnäkökulma samamerkityksisyyden kontekstuaalisuuteen ja käännöskielen leksikaalisiin erityispiirteisiin. Joensuu: Joensuun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-458-479-4>

Jukko, Risto 2016. Culture, Translation, and Intertextuality: An Exploratory Re-reading of Cultural-Religious Southern Elements in William Faulkner's *Light in August* and its Translations in Finnish. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-2484-5>

Jänis, Marja 1991. Kirjallisuutta ja teatteriteksti: tutkimus näytelmien kääntämisestä esimerkkiaineistona Anton Tšehovin *Kolmen sisaren* suomennokset. Joensuu: University of Joensuu.*

Jääskeläinen, Riitta 1999. Tapping the Process: An Explorative Study of the Cognitive and Affective Factors Involved in Translating. Joensuu: Joensuun yliopisto.*

Kemppanen, Hannu 2008. Avainsanoja ja ideologiaa: käännettyjen ja ei-käännettyjen historia-tekstien korpuslingvistinen analyysi. Joensuu: Joensuun yliopisto.*

Ketola, Anne 2018. Word–Image Interaction in Technical Translation: Students Translating an Illustrated Text. Tampere: University of Tampere.* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0706-6>

Kinnunen, Tuija 2006. Käännös oikeudenkäyntiaineistona: Lakitekstien tulkinta oikeuskäsitteiden kääntämisen näkökulmasta. Tampere: Tampereen yliopisto.* <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-6720-5>

Kivilehto, Marja 2013. Kan och vet – men hur? Översättningslärarens kunskapsgrunder i fokus. Tammerfors: Tammerfors universitetet. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9141-2>

Konttinen, Kalle 2022. From Competence to Self-Efficacy: Measuring Student Progress in Translation Company Simulations. Turku: University of Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8934-8>

Koponen, Maarit 2016. Machine Translation Post-editing and Effort: Empirical Studies on the Post-editing Process. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1975-9>

Korhonen, Annamari 2024. Translation Revision as Part of Cognitive Translatorial Collaboration: Creativity under Pressure. Tampere: Tampere University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3333-1>

Koskinen, Kaisa 2000. Beyond Ambivalence: Postmodernity and the Ethics of Translation. Tampere: University of Tampere.* <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-4941-X>

Krenzler-Behm, Dinah 2013. Authentische Aufträge in der Übersetzer Ausbildung: Ein Leitfaden für die Translationsdidaktik. Berliini: Frank & Timme. (Väitöskirja, Tampereen yliopisto.)

Kudashev, Igor 2007. Проектирование переводческих словарей специальной лексики. (Proektirovanie perevodčeskih slovarej special'noj leksiki.) Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-4037-5>

Kujamäki, Pekka 1998. Deutsche Stimmen der Sieben Brüder: Ideologie, Poetik und Funktionen literarischer Übersetzung. Frankfurt am Main: Peter Lang. (Väitöskirja, Joensuun yliopisto.)*

Kumpulainen, Minna 2016. Learning Translation: An Empirical Study into the Acquisition of Interlingual Text Production Skills. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2235-9>

Kuusi, Päivi 2011. Miksi näkökulma muuttuu käännöksessä? Ekspliciittistämisen ja normalistamisen selitysvoima ja seuraukset. Tampere: Tampereen yliopisto.* <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8522-0>

Laiho, Leena 2021. The Ontological Peculiarity of a Literary Translation. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6953-2>

- Lahti, Vesa 2022. Prosessikirjoittaminen kaunokirjallisuuden kääntämisen ohjaamisessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9059-6>
- Laygues, Arnaud 2007. Pour une éthique du traducteur poéticien. Helsinki: Université de Helsinki.* <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20071256>
- Leden, Laura 2021. Adaption av flickskap: Normbekräftande och normbrytande i flickböcker översatta från engelska till svenska och finska 1945–1965. Helsingfors: Helsingfors universitetet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7320-1>
- Leppihalme, Ritva 1994. Culture Bumps: On the Translation of Allusions. Helsinki: University of Helsinki.*
- Lindfors, Anne-Marie 2015. West African Novels in Finnish Translation: Strategies for Africanised English. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0572-1>
- Loponen, Mika 2019. The Semiospheres of Prejudice in the Fantastic Arts: The Inherited Racism of Irrealia and Their Translation. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-4888-9>
- Lång, Juha 2023. Eye Movements and Reception of Audiovisual Translation: An Empirical Look into Interlingually Subtitled Television Programs. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4783-3>
- Mihailov, Mihail 2003. Параллельные корпуса художественных текстов: принципы составления и возможности применения в лингвистических и переводоведческих исследованиях. (Parallel'nye korpusa xudo estvennyx tekstov: principy sostavlenija i vozmo nosti primenenija v lingvisticheskix i perevodovedcheskix issledovanijax). Tampere: University of Tampere. <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-5754-4>
- Niemelä, Hanna 2003. De Motu: A Semantic and Pragmatic Framework of Motion in English and Finnish LST. Helsinki: University of Helsinki.
- Nordman, Lieselott 2009. Lagöversättning som process och produkt: Revideringar och institutioner vid lagöversättning till svenska i Finland. Helsingfors: Helsingfors universitet.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5317-7>
- Nurminen, Mary 2021. Investigating the Influence of Context in the Use and Reception of Raw Machine Translation. Tampere: Tampere University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2199-4>
- Oittinen, Riitta 1993. I Am Me – I Am Other: On the Dialogics of Translating for Children. Tampere: University of Tampere.*
- Paloposki, Outi 2002. Variation in Translation: Literary Translation into Finnish 1809–1850. Helsinki: University of Helsinki.*
- Pasanen, Päivi 2009. Merenkulun turvallisuuden koetinkiviä: Terminologisen tiedon poiminta teksteistä. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5673-4>

Pekkanen, Hilikka 2010. *The Duet between the Author and the Translator: An Analysis of Style through Shifts in Literary Translation*. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6107-3>

Piccolo, Anne 2014. *Christlich-religiöse Textwelt als translatorisch-hermeneutischer Gegenstand: Gegenstandsbeschreibung und Herangehensweisen*. Turku: University of Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5944-0>

Probirskaja, Svetlana 2009. *Rajankäyntiä: Suomen ja Venäjän kahdenväliset valtiosopimukset käännöstieteellisen avainsana-analyysin valossa*. Tampere: Tampereen yliopisto.* <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7629-7>

Pryce, Peter 2006. *Measuring Attitudes in Translation: A Study of Nokia Business Reports*. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-3415-7>

Puurttinen, Tiina 1995. *Linguistic Acceptability in Translated Children's Literature*. Joensuu: University of Joensuu.*

Päivärinne, Meri 2018. *Jean Barbeyrac, traducteur et homme de lettres*. Helsinki: Université de Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-4232-0>

Rautaoja, Turo 2023. *Exploring Agency in the Construction of a Translated Character Narrative: A Multiple-Case Study on Early Sibelius-Related Translations into Finnish*. Turku: University of Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9320-8>

Reus, Tim 2020. *Musical, Visual and Verbal Aspects of Animated Film Song Dubbing: Testing The Triangle of Aspects Model on Disney's Frozen*. Jyväskylä: University of Jyväskylä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8179-2>

Rouhe, Olga 2017. *Kieliopin rakenne-erojen vaikutus suomi–venäjä–simultaanitulkkauksen sujuvuuteen*. Joensuu: University of Eastern Finland.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2434-6>

Ruokonen, Minna 2010. *Cultural and Textual Properties in the Translation and Interpretation of Allusions: An Analysis of Allusions in Dorothy L. Sayers' Detective Novels Translated into Finnish in the 1940s and the 1980s*. Turku: Turun yliopisto.* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4436-1>

Ruusila, Anna 2014. *Pragmatische Phraseologismen und ihre lexikografische Darstellung: Am Beispiel eines mehrsprachigen elektronischen Spezialwörterbuches für Übersetzer*. Helsinki: Universität Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0405-2>

Salmi, Leena 2003. *Documents multilingues pour logiciels et utilisabilité*. Turku: Turun yliopisto.

Schopp, Jürgen 2005. *„Gut zum Druck?“ – Typographie und Layout in Übersetzungsprozeß*. Tampere: University of Tampere.* <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-6465-6>

Segler-Heikkilä, Lena 2009. *Den skönlitterära översättningens anpassning till en ny kultur: Kulturspecifika drag i finlandssvensk prosa och deras översättning till tyska*. Uleåborg: Uleåborgs universitet. <https://urn.fi/URN:ISBN:9789514293078>

Sessa, Delfina 2023. Donne traducono donne: Paola Faggioli traduttrice di Aino Kallas. Turku: Università di Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9262-1>

Siponkoski, Nestori 2014. Translation Under Negotiation: The Textual Interplay of Translators and Editors in Contemporary Finnish Shakespeare Translation. Vaasa: Vaasan yliopisto.* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-546-6>

Suokas, Juho 2022. User-Centered Translation and Practical Application of Usability Methods. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4707-9>

Taivalkoski-Shilov, Kristiina 2003. La tierce main: Discours rapporté, traduction et Fielding en France au XVIIIe siècle. Helsinki: Université de Helsinki.*

Tallberg-Nygård, Manuela 2017. Semiosfärerna över Helsingfors: Kjell Westös romankvartett i intrakulturell och interkulturell översättning. Helsingfors: Helsingfors universitet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3842-2>

Tarvi, Ljuba 2004. Comparative Translation Assessment: Quantifying Quality. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Tirkkonen-Condit, Sonja 1985. Argumentative Text Structure and Translation. Jyväskylä: University of Jyväskylä.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8195-2>

Torop, Peeter 1995. Тотальный перевод (Total'nyj perevod). Tartto: Tartu University Press. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto.)*

Tuominen, Tiina 2013. The Art of Accidental Reading and Incidental Listening: An Empirical Study on the Viewing of Subtitled Films. Tampere: University of Tampere.* <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9008-8>

Turkama, Kati 2017. Difficulty of the Translation of Primary and Complex Metaphors: An Experimental Study. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2380-6>

Vehmas-Lehto, Inkeri 1989. Quasi-Correctness: A Critical Study of Finnish Translations of Russian Journalistic Texts. Helsinki: Neuvostoliittoinstituutti. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto.)* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0976-7>

Vik-Tuovinen, Gun-Viol 2006. Tolkning på olika nivåer av professionalitet. Vaasa: Vaasan yliopisto.* <https://urn.fi/URN:ISBN:952-476-123-8>

Viljanmaa, Anu 2020. Professionelle Zuhörkompetenz und Zuhörfilter beim Dialogdolmetschen. Berliini: Frank & Timme.

Virkkunen, Riitta 2004. Aika painaa: Oopperan tekstilaitekäännöksen toiminnalliset rajat. Tampere: University of Tampere.* <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-6091-X>

Virtanen, Taru 2019. What Makes a Government Translator Tick? Examining the Finnish Government English Translators' Perceptions of Translator Status, Job Satisfaction and the Underlying Factors. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5535-1>

Vottonen, Erja 2024. Teorian ja käytännön kohtaaminen kääntäjänkoulutuksessa: käännosteoreettisen tiedon näkyvyys opetuksessa ja opiskelijakäännöksissä. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-5413-8>

Vuorikoski, Anna-Riitta 2004. A Voice of its Citizens or a Modern Tower of Babel? The Quality of Interpreting as a Function of Political Rhetoric in the European Parliament. Tampere: University of Tampere.* <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-5878-8>

Walker, Larry 2015. Unbinding the Japanese Novel in English Translation: The Alfred A. Knopf Program, 1955–1977. Helsinki: University of Helsinki.* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1473-0>

Westerlund, Hanna 2020. Kurkistuksia kollokaatioon: EU-suomen toimenpiteen rantautumisesta Suomen säädöskieleen. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6565-7>

Wichmann, Irene 2015. Unkarin kirjallisuus 1800-luvun Suomessa Petőfin ja Jókain teosten valossa: Ikkuna suomentamisen varhaisvaiheisiin. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1659-8>

Wiśniewska, Katarzyna 2022. Description of Force Dynamics and Cognitive Retention in Literary and Audiovisual Translation. Joensuu: University of Eastern Finland.

Kirjallisuuslähteet

Bitra-tietokanta = Franco, Javier, 2001–2024. BITRA. Bibliografía de interpretación y traducción. Universidad de Alicante. Saatavissa: <http://doi.org/10.14198/bitra> [viitattu 14.–16.5.2024, 3.12.2024].

Camargo, Katia Aily Franco de & Javier Franco Aixelá 2019. Análise bibliométrica da pesquisa em estudos da tradução e interpretação (ETI) em nível de doutorado no Brasil. *Cadernos de Tradução* 39:2, 116–145. <https://doi.org/10.5007/2175-7968.2019v39n2p116>

Chesterman, Andrew 2009. The Name and Nature of Translator Studies. *Hermes – Journal of Language and Communication Studies* 42, 13–22. <https://doi.org/10.7146/hjlc.v22i42.96844>

Cheung, Martha 2006 (toim.). *An Anthology of Chinese Discourse on Translation. Volume 1: From Earliest Times to the Buddhist Project*. Manchester: St Jerome Publishing. <https://doi.org/10.4324/9781315759470>

Holmes, James S. 2000 [1972]. The Name and Nature of Translation Studies. Teoksessa: Lawrence Venuti & Mona Baker (toim.) *The Translation Studies Reader*. Lontoo: Routledge, 172–185.

Itkonen, Kyösti 1971. Die Shakespeare-Übersetzung Wielands (1762-66): Ein Beitrag zur Erforschung englisch-deutscher Lehnbeziehungen. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9592-8>

Jaatinen, Martta 1944. Die mittelniederdeutsche Übersetzung der sogenannten Hieronymus-Briefe: eine sprachliche Untersuchung nebst Textausgabe. Helsinki: Suomalainen tiedeakatemia. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.

Jakobson, Roman 2000 [1959]. On Linguistic Aspects of Translation. Teoksessa: Lawrence Venuti & Mona Baker (toim.) *The Translation Studies Reader*. Lontoo: Routledge, 113–118.

Jones, Henry 2019. Mediality and Audiovisual Translation. Teoksessa Luis Pérez-González (toim.) *The Routledge Handbook of Audiovisual Translation*. Abingdon, Oxon: Routledge, 177–191.

Karlsson, Fred 1998. *Kielitieteiden tohtorinväitöskirjat Suomessa 1840–1997*. Helsinki: Yleisen kielitieteen laitos.

Karlsson, Fred 2024. Suomen kielitiede 1970-luvun ja 2020-luvun alussa. Plenaariesitelmä Kielitieteen päivillä, Jyväskylän yliopisto 6.5.2024.

Kielitoimiston sanakirja = <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/> [viitattu 16.5.2024]

Komissarov, Vilen Naumovitch 2001. Современное переводоведение. Учебное пособие. (Sovremennoye perevodovedenie. Uchebnoye posobie). Moskva: ETS.

Korkkanen, Irma 1974. *Studier i de svenska översättningarna av Vergilius: Aeneis I, II, VI, VII, XI, XII och Bucolica*. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Kuortti, Joel 2022 (toim.). *MM Examina: Two Thousand Theses from the Department of English, University of Turku 1950–2020*. Turku: University of Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8731-3>

Langnet 2024a. Kieliaineiden väitöskirjoja / Language-related PhD dissertations. Saatavissa: <https://blogs.helsinki.fi/langnet-2016-2019/vaitoskirjoja/> [viitattu 16.5.2024].

Langnet 2024b. Historiaa. Saatavissa: <https://blogs.helsinki.fi/langnet-2016-2019/langnetin-historia/> [viitattu 25.5.2024].

Laurén, Christer 1972. Predikanten som översättare: Mechtilds uppenbarelser I Jöns Buddes fornsvenska version - handskrift och översättningsteknik. Helsingfors: Akademiska Bokhandeln. (Väitöskirja, Åbo Akademi.)

Munday, Jeremy 2008. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 2nd edition. Lontoo: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203869734>

Munday, Jeremy 2010. Translation Studies. Teoksessa: Yves Gambier & Luc van Doorslaer (toim.) *Handbook of Translation Studies*, Volume 1. Amsterdam: John Benjamins, 419–428. <https://doi.org/10.1075/hts.2016.tra8>

Pięta, Hanna 2017. Theoretical, Methodological and Terminological Issues in Researching Indirect Translation: A Critical Annotated Bibliography. *Translation Studies* 10:2, 198–216. <https://doi.org/10.1080/14781700.2017.1285248>

- Pięta, Hanna, Laura Ivaska & Yves Gambier 2023. Structured Literature Review of Published Research on Indirect Translation (2017–2022). *Perspectives* 31:5, 839–857. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2023.2221379>
- Pym, Anthony 1998. *Method in Translation History*. Manchester: St. Jerome Publishing. <https://doi.org/10.4324/9781315760049>
- Pöchhacker, Franz 2004. *Introducing Interpreting Studies*. Lontoo: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203504802>
- Robinson, Douglas 1997. *Western Translation Theory: From Herodotus to Nietzsche*. Manchester: St. Jerome Publishing. <https://doi.org/10.4324/9781315759975>
- Sagulin, Merja 2010. Jälkiä ajan hiekassa: Kontekstuaalinen tutkimus Daniel Defoen *Robinson Crusoen* suomenkielisten adaptaatioiden aatteellisista ja kirjallisista traditioista sekä subjektikä-sityksistä. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-0165-1>
- Sajavaara, Kari 1967. The Middle English Translations of Robert Grosseteste's *Château d'Amour*. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.
- Sakari, Aimo 1956. Poésies du troubadour Guillem de Saint-Didier : publiées avec introduction, traduction, notes et glossaire. Helsinki: Société Néophilologique. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto.)
- Saldanha, Gabriela & Sharon O'Brien 2014. *Research Methodologies in Translation Studies*. Lontoo: Routledge.
- Snell-Hornby, Mary 2006. *The Turns of Translation Studies: New paradigms or shifting viewpoints?* Amsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/btl.66>
- Taivalkoski-Shilov, Kristiina 2021. Périphéries vs centres : le cas de la traductologie en Finlande. *Romanica Wratislaviensia* LXVIII, 197–211. <https://doi.org/10.19195/0557-2665.68.13>
- Tiittula, Liisa & Leena Kolehmainen 2020. Käännöstiede ja sen menetelmät. Teoksessa: Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne & Kaius Sinnemäki (toim.) *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*. Helsinki: SKS, 942–983. <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Toury, Gideon 1995. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/btl.4>
- Toury, Gideon 2009. Incubation, Birth and Growth. Observations on the First 20 Years of Target. *Target* 21:2, 189–207. <https://doi.org/10.1075/target.21.2.00tou>
- Valli, Erkki 1946. Die Übersetzungstechnik Des Claus Cranc. Helsinki: Suomalainen tiedeakate-mia. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto.)
- 375 humanistia = Andrew Chesterman. Saatavissa: <https://375humanistia.helsinki.fi/humanistit/andrew-chesterman> [viitattu 25.5.2024].

Kirjoittaja

Kristiina Taivalkoski-Shilov on monikielisen käännösviestinnän professori Turun yliopistossa. Taivalkoski-Shilov on erikoistunut käännöskirjallisuuden tutkimukseen. Viimeaikaisissa julkaisuissaan hän on tutkinut myös kääntämisen etiikkaa ja suomalaisen käännöstieteen historiaa. Sähköposti: [kristiina.taivalkoski-shilov\(at\)utu.fi](mailto:kristiina.taivalkoski-shilov@utu.fi)

Liite. Käännös/tulkkausaiheisia tai -aineistoisia muiden tieteenalojen väitöskirjoja.

Arffman, Inga 2007. *The Problem of Equivalence in Translating Texts in International Reading Literacy Studies: A Text Analytic Study of Three English and Finnish Texts Used in the PISA 2000 Reading Texts*. Jyväskylä: Institute for Educational Research. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3039-4>

Buder-Gröndahl, Tommi 2023. *Grammar, Concepts, and Interfaces Across Languages: The Syntax and Semantics of Translation*. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9493-0>

Grönroos, Stig-Arne 2020. *Machine Translation into Morphologically Rich Low-Resource Languages*. Helsinki: Aalto University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-64-0169-0>

Harjunpää, Katariina 2017. *Translatory Practices in Everyday Conversation: Bilingual Mediating in Finnish – Brazilian Portuguese Interaction*. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3227-7>

Hartus, Leena 2020. *Dynamic Equivalence and Theological Terms in Bible Translations: With Special Reference to ‘Righteousness’, ‘Flesh’, and ‘in Christ’*. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3347-8>

Hertzberg, Fredrik 2002. *Moving Materialities: On Poetic Materiality and Translation, with Special Reference to Gunnar Björling's Poetry*. Åbo: Åbo Akademi University Press.

Imperato, Ciro 2011. *Analisi contrastiva delle modalità di traduzione in finnico dei tempi verbali e delle perifrasi aspettuative dell'italiano*. Helsinki: Helsinki University Print. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-7181-2>

Isosävi, Johanna 2010. *Les formes d'adresse dans un corpus de films français et leur traduction en finnois*. Helsinki: Société Néophilologique. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5944-5>

Kauko, Mikko 2015. *Jöns Budde och hans skrifter: yngre fornsvenskt textmaterial och mannen bakom det*. Turku: Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6145-0>

Kela, Maria 2007. *Jumalan kasvot suomeksi: Metaforisaatio ja erään uskonnollisen ilmauksen synty*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3069-1>

Kilpiö, Matti 1989. *Passive Constructions in Old English Translations from Latin: With Special Reference to the OE Bede and the Pastoral Care*. Helsinki: Société Néophilologique.

Laaksonen, Jenni 2023. *Taking Translation into Account*. Tampere: Tampere University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3195-5>

Laukkanen, Pauli 2002. *Rough Road to Dynamism: Bible Translating in Northern Namibia, 1954–1987: Kwanyama, Kwangali and Ndonga*. Helsinki: Luther-Agricola-Society.

Lehikoinen, Erja 2004. *Metaforan arvoteoreettisesta tulkinnasta: tapaustutkimus matka-metaforasta historiatekstien korpuksessa*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Niskanen, Lauri 2021. A Hubbub of Phenomenon: The Finnish and Swedish Polyphonic Translations of James Joyce's Ulysses. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7249-5>

Nykyri, Susanna 2010. Equivalence and Translation Strategies in Multilingual Thesaurus Construction. Åbo: Åbo Akademi University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-521-7>

Paananen, Jenny 2019. Yhteisymmärryksen rakentaminen monikulttuurisilla lääkärin vastaanotoilla. Turku: Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7557-0>

Paunio, Elina 2011. Beyond Words: The European Court of Justice and Legal Certainty in Multilingual EU Law. Helsinki: University of Helsinki, Faculty of Law. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6795-2>

Pienimäki, Hanna-Mari 2021. Language Professionals as Regulators of Academic Discourse. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7620-2>

Puustinen, Kaisa 2020. ”Jumala pyörähti pari tanssiaskelta”: Lastenraamatut funktionaalisen ekvivalenssin valossa. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3349-2>

Rantanen, Sari 2022. Constance sous la traduction? Une étude contrastive sur la traduction des présuppositions factives et non-factives. Tampere: Tampere University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2370-7>

Saarti, Jarmo 2013. Kiinalaisen kaunokirjallisuuden suomennokset 1900-luvulla: Kääntämisen ja vastaanoton kulttuurinen konteksti. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5453-6>

Sagulin, Merja 2010. Jälkiä ajan hiekassa: Kontekstuaalinen tutkimus Daniel Defoen *Robinson Crusoen* suomenkielisten adaptaatioiden aatteellisista ja kirjallisista traditioista sekä subjektikäsityksistä. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-0165-1>

Sipilä, Seppo 1999. Between Literalness and Freedom: Translation technique in the Septuagint of Joshua and Judges regarding the Clause Connections Introduced by waw and ki. Helsinki: The Finnish Exegetical Society.

Souma, Julia 2023. Дипломатическое «разрешается» коммуникативные акты разрешения и запрета в финляндско-российских международных соглашениях Diplomaticke "razrešaetsja" (Kommunikativnye akty razrešenija i zapreta v finljandsko-rossijskix meždunarodnyx soglašenijax). Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3042-2>

Suomi, Merja 2016. Metamorphoses of a Text within the Stalinist Context: Kornei Chukovskii's "A High Art" in the 1930s. Joensuu: University of Eastern Finland. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2269-4>

Talvensaari, Tuomas 2008. Comparable Corpora in Cross-Language Information Retrieval. Tampere: University of Tampere. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7490-3>

Tucker, Miika 2020. The Septuagint of Jeremiah: A Study in Translation Technique and Recensions. Helsinki: University of Helsinki.

Uusitalo, Harri 2019. Tausta, tekijä ja kieli: Filologinen tutkimus Aitolahden koodeksin lainsuomennoksesta. Turku: Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7669-0>

Toivonen, Pia 2001. En serietidning på fyra språk. Vaasa: Universitas Wasaensis.

Torvinen, Merja 2020. Käännösstrategiat ja diskurssit: Analyysi 1600–1800-lukujen ranskalaisista Lapin-kuvauksista ja niiden moderneista suomennoksista. Oulu: Oulun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:9789526226569>

Vaittinen, Pirjo 1988. Niin lähellä, niin kaukana: Suomesta ruotsiksi käännetyn kaunokirjallisuuden vastaanotto Ruotsissa 1930-luvulla. Helsinki: SKS.

Vázquez, Raúl 2023. Representation Learning in Multilingual Neural Machine Translation. Helsinki: University of Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9099-4>